

KUNSTTIP

Een kunstwerk als een sjamanistische reis

Het kunstwerk *Four Months, Four Million Light Years* sluit aan bij de actuele discussie over transnationale adoptie. De maker, Sara Sejin Chang (Sara van der Heide), werd zelf uit Zuid-Korea geadopteerd. Ze wil met dit werk de band tussen geadopteerde mensen en hun land van herkomst bekrachtigen.

Sarah van Binsbergen 19 januari 2023, 17:00

Sara Sejin Chang (Sara van der Heide): Installatie 'Four Months, Four Million Light Years' (2020). Beeld Sang-tae Kim

In de installatie *Four Months, Four Million Light Years*, vanaf zaterdag te zien in Amsterdam, waan je je in eerste instantie in

een tempel. Verspreid door de ruimte hangen banieren met Koreaanse kalligrafieën, er klinken trommels. Vanaf het scherm dat centraal in de ruimte hangt zingt een vrouw in traditioneel ogende kleding je toe. Dan wordt de muziek zachter en spreekt een stem: 'Zit met me voordat je je reis begint en je geboren wordt.' Even later verandert de toon: 'Er zal een verpleegster komen die je meeneemt en je zal je moeder nooit meer zien.' Vervolgens voeren videobeelden je mee op een reis met op het eerste gezicht onverwachte stops: de koloniale verbeelding van Azië, de Koreaanse oorlog, transnationale adoptiepraktijken en sjamanistische rituelen.

Het idee voor dit kunstwerk was er al heel lang, vertelt Sara Sejin Chang (Sara van der Heide) (46) daags voor de opening in een Amsterdams café. Ze woont in Berlijn en is een paar dagen in Nederland voor de opbouw en opening van de tentoonstelling. 'Al vanaf de eerste keer dat ik terugkeerde naar Zuid-Korea, in 2002, werd me duidelijk dat er op grote schaal kinderen van hun families gestolen zijn voor adoptie naar Europa en de Verenigde Staten. Tegelijkertijd denken veel witte mensen nog steeds dat adoptie van kinderen uit het buitenland goed is. De vragen waarmee ik begon, waren: waar komt die beeldvorming

de Volkskrant[Voorpagina](#)[Columns](#)[Topverhalen vandaag](#)[Opinie](#)[Cultuur & Media](#)[Podcasts](#)[Beter Leven](#)[Fe](#)

Sara Sejin Chang (Sara van der Heide) Beeld Natascha Libbert

De installatie in de Amsterdamse kunstruimte Rozenstraat – a rose is a rose is a rose, is Changs eerste solotentoonstelling in Nederland sinds 2010. In de afgelopen dertien jaar is het in Nederland vrij stil geweest rondom de Koreaans-Nederlandse kunstenaar. In de vroege jaren 2000 bestormde ze, toen nog onder de naam Sara van der Heide, de kunstwereld als veelbelovende jonge kunstenaar. Ze maakte droomachtige, gelaagde schilderijen en werd in één adem genoemd met Marlene Dumas en René Daniëls. Niet lang daarna vertrok ze uit

Nederland, eerst naar Brussel, daarna naar Berlijn. Haar kunstwerken, inmiddels vooral grootschalige video-installaties en werken met tekst, waren de afgelopen jaren met name te zien in buitenlandse musea en op internationale biënnales.

Four Months, Four Million Light Years ging in 2020 in première op de Biënnale van Berlijn en was onder meer te zien op de Busan Biënnale en in Moderna Museet Stockholm. Toch lijkt het kunstwerk gemaakt voor deze plaats en dit moment: het sluit aan bij actuele discussies over transnationale adoptie in Nederland. In december werd bekend gemaakt dat Zuid-Korea de dossiers van tientallen geadopteerden uit de jaren zestig tot negentig gaat onderzoeken, waaronder ook enkele Nederlandse zaken. Al decennia zijn er signalen dat er bij transnationale adopties kinderroof en kinderhandel plaatsvindt, in 2021 verscheen daarover een vernietigend rapport. Toch wordt de adoptiestop, die naar aanleiding van dat rapport werd ingevoerd, voor bepaalde landen [weer opgeheven](#).

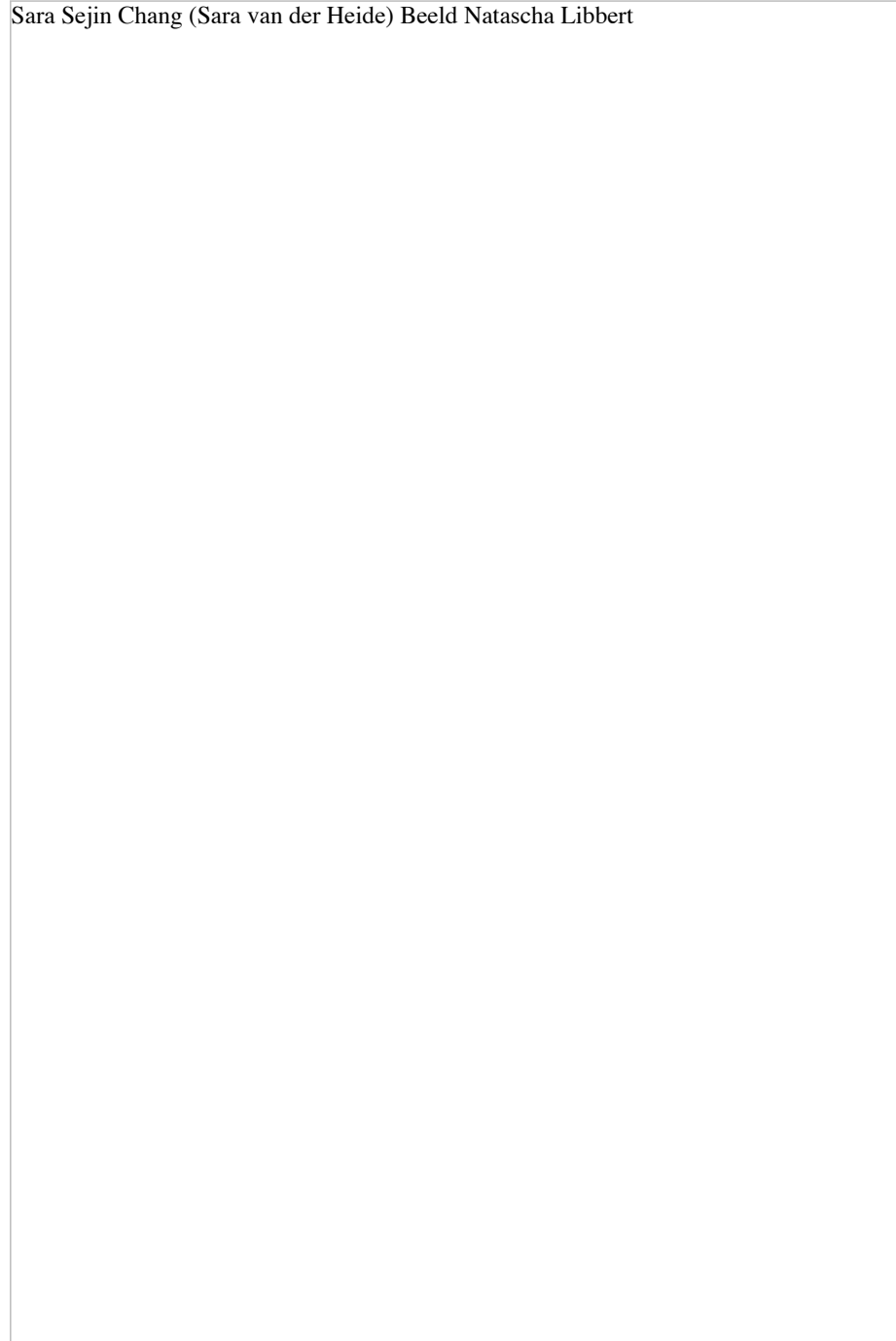
De video-installatie verweeft verschillende verhaallijnen en vertelstijlen. Soms is de toon documentair, wanneer het gaat over de Koreaanse oorlog en de adoptiegolf die daarop volgde, of over het (gebrek aan) regelgeving voor transnationale adoptie in Nederland. Soms duikt Chang dieper in de geschiedenis, aan de hand van 17de-eeuwse prenten en kaarten. En dan is de video ook nog doorspekt met dromerige, visioen-achtige beelden en geluiden: aquarellen van kinderen die in baarmoederachtige holten slapen, het slaan van een gong, sjamanistische liederen en een besneeuwd landschap.

Eén beeld bindt de verschillende verhaallijnen samen. Dat is de prent *Shaman* oftewel een *Duivelspriester in 't Tungoesen Lant* (1692) getekend door VOC-bestuurder Nicolaes Witsen.

‘Het boek van Witsen waar die prent uit komt, was bedoeld om Eurazië in kaart te brengen voor de Verenigde Oost Indische Compagnie’, vertelt Chang. ‘In het boek staan prachtige afbeeldingen en beschrijvingen van de natuur, maar niet-Christelijke culturen worden op een racistische manier en als inferieur beschreven. Dit soort beeldvorming legitimeerde de plunderingen en vernietiging door het kolonialisme, en hebben

de toon gezet voor hoe er nog eeuwenlang naar niet-Christelijke culturen gekeken werd.'

Sara Sejin Chang (Sara van der Heide) Beeld Natascha Libbert

Sara Sejin Chang (Sara van der Heide) Beeld Natascha Libbert

Dit westerse superioriteitsdenken zit, recente verschuivingen daargelaten, nog ingebakken in westerse samenlevingen, zegt Chang. In de video geeft ze een aantal voorbeelden van dingen die de 'jij-persoon' uit de video als geadopteerd persoon van kleur te horen krijgt. Bijvoorbeeld: 'Vreemden die nog nooit in je land zijn geweest, zeggen tegen je dat als je niet geadopteerd was

geweest, je op straat zou leven of een prostituee was geworden.'

Four Months, Four Million Light Years wil niet alleen mythen rond adoptie ontrafelen, maar er ook iets tegenover stellen. Chang reisde naar Mongolië en zocht daar Darghad-sjamanen op, afstammelingen van de sjamaan die door Witsen in de 17de eeuw werd afgebeeld als duivelspriester. 'Ik heb juist hen om heling gevraagd bij het maken van de film, omdat Witsens prenten van sjamanen hebben bijgedragen aan de negatieve beeldvorming.' De installatie, waarvan de video onderdeel is, refereert aan een Koreaanse tempel. Ook bevat de installatie elementen die zijn geïnspireerd op de Koreaanse sjamanistische traditie, zoals de tempel en de muziek.

'Je draagt je familie binnenin je', zingt een vrouw in een van de vele liedjes in de video.

'Je kunt deze installatie zien als een sjamanistische reis die de verbinding oproept tussen familie, voorouders en het land van geboorte', zegt Chang. In het adoptieproces is die verbinding verstoord. 'Maar de band is natuurlijk niet weg, en ik wilde deze opnieuw bekrachtigen.'

Four Months, Four Million Light Years. Rozenstraat - a rose is a rose is a rose, Amsterdam. 21/1 t/m 9/4.

Lees ook

Kun je dicht bij Van Gogh komen door een dag uit zijn leven te reconstrueren? Marcel van Eeden probeerde het

'Starchitect' Jeanne Gang houdt zelf van afgelegen plekken waar geen mens of gebouw te bekennen is

Indrukwekkende beeldencaleidoscoop uit een archief van 54.000 films in de collectie van Eye

Bevalt onze journalistiek u?

Abonneer direct om onbeperkt verder te lezen op [volkskrant.nl](https://www.volkskrant.nl) en in de app, of [koppel](#) uw abonnement met dit account.

1. Kies uw formule

Digitaal

Digitaal Basis

✓ Onbeperkt toegang tot alle artikelen op volkskrant.nl en in de app

✓ Elke dag de digitale krant (PDF)

NIEUW: Onbeperkt toegang tot alle online artikelen van de 11 beste kranten van Nederland.

✓ **V T AD ED P** +5

MEESTE VOORDEEL

☒ 36 maanden3,50
per week☐ 24 maanden3,75
per week☐ 12 maanden4,-
per week

Na deze periode heeft u een maandelijks opzegbaar abonnement tegen het dan geldende reguliere tarief. Op dit moment is het reguliere tarief 25,95 per maand.

2. Vul uw IBAN-rekeningnummer in

Door mijn IBAN-rekeningnummer in te vullen geef ik toestemming voor automatische incasso van 3,50 per week.

☐ Ik ga akkoord met de actie- en abonnementsvoorwaarden ^{1 2} [\[1\]](#)[\[2\]](#)

Start met lezen

Als abonnee van de Volkskrant ontvang je per mail nieuws, aantrekkelijke aanbiedingen, actualiteiten en productinformatie. Je kan dit wijzigen bij je [voorkeuren](#).

Cultuur & Media

NIEUWS

MEER >

12:00 UUR
Live: Beijing zegt dat China
geen wapens zal leveren aan
Rusland • Russisch
artillerievuur dwingt
Oekraïners in Bachmoet tot
'ordelijke terugtrekkingen'

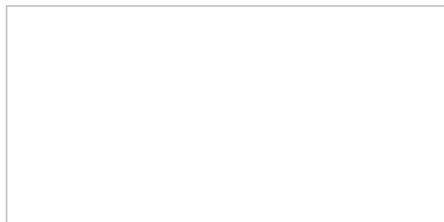
11:59 UUR
Criminele organisatie eist
losgeld van KNVB voor
gehackte 'persoonlijke
gegevens'

11:19 UUR
Ruimtesonde Juice vertrekt
vandaag richting de
mysterieuze ijsmanen van
Jupiter

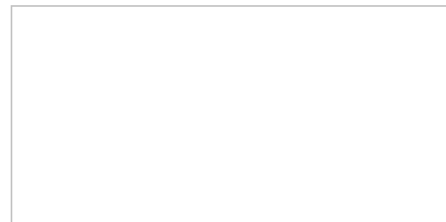

09:07 UUR
Grootste daling CO2-uitstoot
door Nederlandse industrie
in 15 jaar

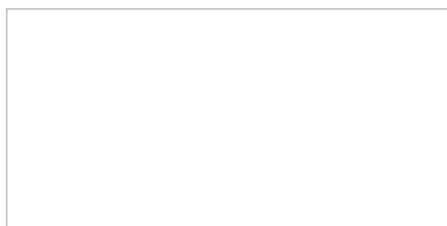
INTERVIEW DIRIGENT HARTMUT
HAENCHEN

'Ik heb afscheid genomen
van sommige stukken,
omdat ze te zwaar zijn'

INTERVIEW

Zoon Jasper van troubadour
Ede Staal: 'Mijn vader liet de
Groningers zien waar ze trots
op kunnen zijn'

NIEUWS

Almere zet na Floriade-flop
een streep door de plannen
voor Kunstmuseum
Flevoland

BEST GELEZEN

MEER >

- 1 Wachten op de vermiste
matrozen: de ondergang van het
Russische vlaggeschip Moskva
- 2 Transavia komt vliegtuigen
tekort: 50 duizend passagiers
gedupeerd
- 3 Zoveel kost postcovid de
maatschappij (en de patiënt zelf)

MEER CULTUUR & MEDIA >

Wilt u belangrijke informatie delen met de Volkskrant?

[Tip hier onze journalisten](#)

Algemeen

Contact met de redactie
Contact met de klantenservice
Privacystatement
Abonnementsvoorwaarden
Gebruiksvoorwaarden
Cookiebeleid
Privacy-instellingen
Auteursrecht
Colofon

Service

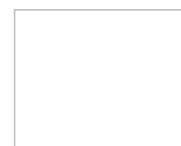
Klantenservice
Mijn account
Vakantieservice
Adverteren
Losse verkoop

Meer de Volkskrant

Abonneren
Nieuwsbrieven
Digitale krant
Webwinkel
Puzzels
RSS-feeds
Facebook
Twitter
Android apps
iOS apps

Navigeer

Columnisten
Recensies
De Volkskeuken
Archief

Op alle verhalen van de Volkskrant rust uiteraard copyright.

Wil je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@volkskrant.nl.

© 2023 DPG Media B.V. - alle rechten voorbehouden